

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 4/05-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Eduarda Báránya a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Vladimíra Kolčáka, bytom S., zastúpeného advokátom JUDr. V. N., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 195/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 195/01 p o r u š i l základné právo Vladimíra Kolčáka, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 195/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Vladimírovi Kolčákovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 35 000 Sk (slovom tridsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vladimírovi Kolčákovi p r i z n á v a náhradu trov jeho právneho zastúpenia v sume 2 984 Sk (slovom dvetisícdeväťstoosemdesiatštyri slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť advokátovi JUDr. V. N., Advokátska kancelária, B., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I .

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 13. januára 2005 č. k. I. ÚS 4/05-8 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Vladimíra Kolčáka, bytom S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. V. N., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 195/01.

2. Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 9. apríla 2001 podal okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu proti odporcovi INTERMONT, a. s. Bratislava na úhradu sumy 317 632 Sk. Okresným súdom vydaný platobný rozkaz napadol odporca 19. júna 2001 odporom, ku ktorému sa sťažovateľ vyjadril 18. septembra 2001.

Podľa tvrdenia sťažovateľa „Okresný súd Bratislava I však v predmetnej veci do dnešného dňa nevytýčil pojednávanie..., ale neuskutočnil ani žiadny úkon, ktorý by budil aspoň zdanie toho, že sa s vecou zaoberá“.

3. Sťažovateľ viackrát (12. februára 2002, 31. mája 2002 a 3. novembra 2003) urgoval pokračovanie v konaní (doručenie sťažovateľom k sťažnosti pripojených urgencií z 18. marca 2003 a 10. apríla 2004 nebolo v súdnom spise preukázané) a ani sťažnosť na prietahy v konaní podaná predsedovi okresnému súdu 15. októbra 2004 neviedla k efektívnej náprave. Vo veci nebolo do dňa podania jeho sťažnosti ústavnému súdu na súde prvého stupňa ešte rozhodnuté.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal mu finančné zadosťučinenie „vo výške 1 000 000 Sk“ a náhradu trov právneho zastúpenia.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. Spr. 2161/04 zo 16. februára 2005 a sťažovateľ prostredníctvom stanoviska svojho právneho zástupcu k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 10. marca 2005.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 28 Cb 195/01.

1. Po nápade veci (pozri bod 2 I. časti odôvodnenia) vydal okresný súd 25. apríla 2001 platobný rozkaz č. k. Rob 730/01-32, ktorý napadol odporca 19. júna 2001 odporom. Sťažovateľ sa k odporu písomne vyjadril 18. septembra 2001.

2. Podaniami z 12. februára 2002, 31. mája 2002, 18. marca 2003, 3. novembra 2003 a 10. apríla 2004 žiadal sťažovateľ pokračovať v konaní a dňa 23. júla 2003 nahliadol do súdneho spisu sp. zn. 28 Cb 195/01.

3. Na prietahy v konaní podal 15. októbra 2004 sťažovateľ sťažnosť adresovanú predsedovi okresného súdu.

4. Okresný súd 19. októbra 2004 vytýčil termín pojednávania na 17. január 2005. Na tomto pojednávaní konanom za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov boli prednesené vyjadrenia sporových strán k predmetu veci. Pojednávanie bolo odročené na 7. apríl 2005 za účelom predvolania a vypočutia svedka Ing. Š.

5. Pojednávanie konané 7. apríla 2005 bolo odročené.

6. Podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi č. Spr. 2161/04 z 26. októbra 2004 na sťažovateľovu sťažnosť z 15. októbra 2004 na prietahy v konaní konštatovala, že „... *Sťažnosť je objektívne dôvodná...*“, a oznámila, že „*vo veci bol vytýčený termín pojednávania na 17. januára 2004*“.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti zo 16. februára 2005 podal chronologický prehľad úkonov súdu v doterajšom konaní a uviedol: *„Objektívne došlo k prietahom v konaní, ale pri počte vecí v súdnom oddelení zákonnej sudkyne cca 1000 vecí (pričom ostatní sudcovia majú približne ten istý počet sporov v oddelení) nie je možné konať vo veciach bez prietahov. Počet sudcov na Okresnom súde Bratislava I však neurčuje odporca.“*

Právny zástupca v stanovisku k predmetnému vyjadreniu uviedol, že: *„... Hlavným dôvodom, pre ktorý sťažovateľ trval na podaní sťažnosti nebol výlučne ani jeho osobný pocit krivdy a bezmocnosti, vyplývajúci zo samotnej nemožnosti dosiahnuť prerokovanie*

svojej veci na príslušnom súde. Skôr to bola trauma vyvolaná následkami uvedeného stavu na najbezbrannejších členov jeho rodiny, na jeho maloleté deti. Ako je uvedené v samotnej sťažnosti sťažovateľ s ohľadom na skutočnosť, že mu jeho zmluvný partner nezaplatil plnú cenu za vykonané práce na akciách, ktorých cena je predmetom konania na Okresnom súde Bratislava I, nebol schopný vyplatiť svojim subdodávateľom a pracovníkom, zúčastneným na týchto akciách, v plnej výške dohodnutú odmenu. Táto skutočnosť mala nepriaznivý dopad nielen na osobné vzťahy sťažovateľa s okolím, ale i na jeho deti. Sťažovateľ má 10 detí vo veku od 1,5 roku do 21 rokov. Staršie deti sa so vzniknutou situáciou vyrovnali bez väčších problémov, ale deti, ktoré chodia do základnej školy (štyri deti) sa v dôsledku vzniknutej situácie stali častým terčom krutého posmechu spolužiakov, vyplývajúceho z neschopnosti ich otca vyrovnáť dlh voči ich rodičom. Táto situácia sa vyhrotila v r. 2004, keď sa k posmechu detí pridali dokonca i niektorí dospelí. Došlo to až tak ďaleko, že deti odmietali chodiť do školy a báli sa vyjsť i na ulicu. Sťažovateľ dokonca uvažoval o preložení detí na inú školu, ale z finančného i časového hľadiska od tohto zámeru upustil. Trápenie jeho vlastných detí, ktoré si dával za vinu a ktoré nebol schopný vyriešiť hoci pre to podľa svojho vedomia urobil všetko čo možno od neho požadovať, v ňom vyvolalo intenzívny pocit bezmocnosti, beznádeje a hlavne poníženia vo vzťahu k vlastným deťom za to, že nebol schopný ochrániť najbližších členov svojej rodiny ...“.

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého

jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 195/01, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako navrhovateľ, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že zložitosť veci (právna, prípadne faktická) nie je vzhľadom na doterajší priebeh konania okolnosťou, ktorá by ovplyvnila doterajšiu dĺžku konania.

3.2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správania sťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom. Sťažovateľ sa o priebeh konania zaujímal (viacnásobné urgovanie pokračovania v konaní, nahliadnutie do súdneho spisu 23. júla 2003, sťažnosť na prietahy v konaní) a promptne reagoval na výzvu okresného súdu na doplnenie návrhu, zaplatenie súdneho poplatku a vyjadrenie k odporu.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol od 18. septembra 2001 (písomné vyjadrenie sťažovateľa k odporu) do 19. októbra 2004 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní 3 rokov a 3 mesiacov, bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda vyše troch rokov neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prietahom, ktoré neboli spôsobené zložitou veci ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného

súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto prietahy, nemožno akceptovať. Vysoká zaťaženosť sudcov nemôže byť na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie z dôvodu, že „... *Obnova pôvodného stavu už v danom prípade nie je objektívne možná. Pretrvávajúca právna neistota, ale predovšetkým intenzívny pocit krivdy, bezmocnosti a beznádeje, týkajúci sa možnosti realizácie základného ústavného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov, hanba a poníženie, ktoré pociťuje sťažovateľ v dôsledku poškodenia svojho mena v očiach spoluobčanov ale predovšetkým pocit bezmocnosti a poníženia, súvisiaci s nemožnosťou ochrániť najbližších členov rodiny pred nepriaznivými následkami vzniknutej situácie, predstavujú nemajetkovú ujmu, na zmiernenie ktorej nestačí iba samotné deklarovanie porušenia základného práva sťažovateľa. Preto sťažovateľ navrhuje, aby mu Ústavný súd SR, s ohľadom na ustanovenie § 56 ods. 4/*

zák. č. 38/1993 Z. z., v záujme zmiernenia následkov nemajetkovej ujmy priznal finančné zadostučinenie vo výške 1 000 000 Sk (slovom jeden milión slovenských korún). Navrhované finančné zadostučinenie by bolo primeranou satisfakciou za porušenie základného ústavného práva sťažovateľa a to s ohľadom na intenzitu a rozsah nemajetkovej ujmy, ktorá bola sťažovateľovi týmto porušením spôsobená, ako i s ohľadom na absolútnu nečinnosť súdu počas celej doby od zrušenia platobného rozkazu a skutočnosť, že sťažovateľ sa o vznik prietahov nijako nepričinil ale naopak, urobil všetko aby prerokovanie svojej veci na súde dosiahol...“

Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadostučinením pre sťažovateľa, ústavný súd uznal za odôvodnené priznať mu finančné zadostučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) považuje za primerané vo výške 35 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) zo 14. decembra 2004 a vyjadrenie z 10. marca 2005. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej

republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za dva úkony (vykonané v roku 2004) predstavujú 9 068 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 9 340 Sk. Za tretí úkon právnych služieb vykonaný v roku 2005 prislúcha odmena v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb 2 501 Sk, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu 11 991 Sk. Keďže si sťažovateľ uplatnil náhradu trov jeho právneho zastúpenia v sume 2 984 Sk, ústavný súd jeho požiadavke vyhovel a priznal mu náhradu v ním požadovanej výške. Z týchto dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2005